

**Dissertatio medica inauguralis, de vertigine ... / Eruditorum examini
submittit Godefridus Bullick.**

Contributors

Bullick, Godefridus.
Wittichius, Jacobus.

Publication/Creation

Lugduni Batavorum : Apud Conradum Wishoff, [1735]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/nzbkkb4t>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO
MEDICA INAUGURALIS,

DE

VERTIGINE.

QUAM,
ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JACOBI WITTICHII,

A. L. M. ET PHIL. DOCTORIS, EJUSDEMQUE FACULTATIS,
UT ET MATHESEOS PROFESSORIS;

NEC NON

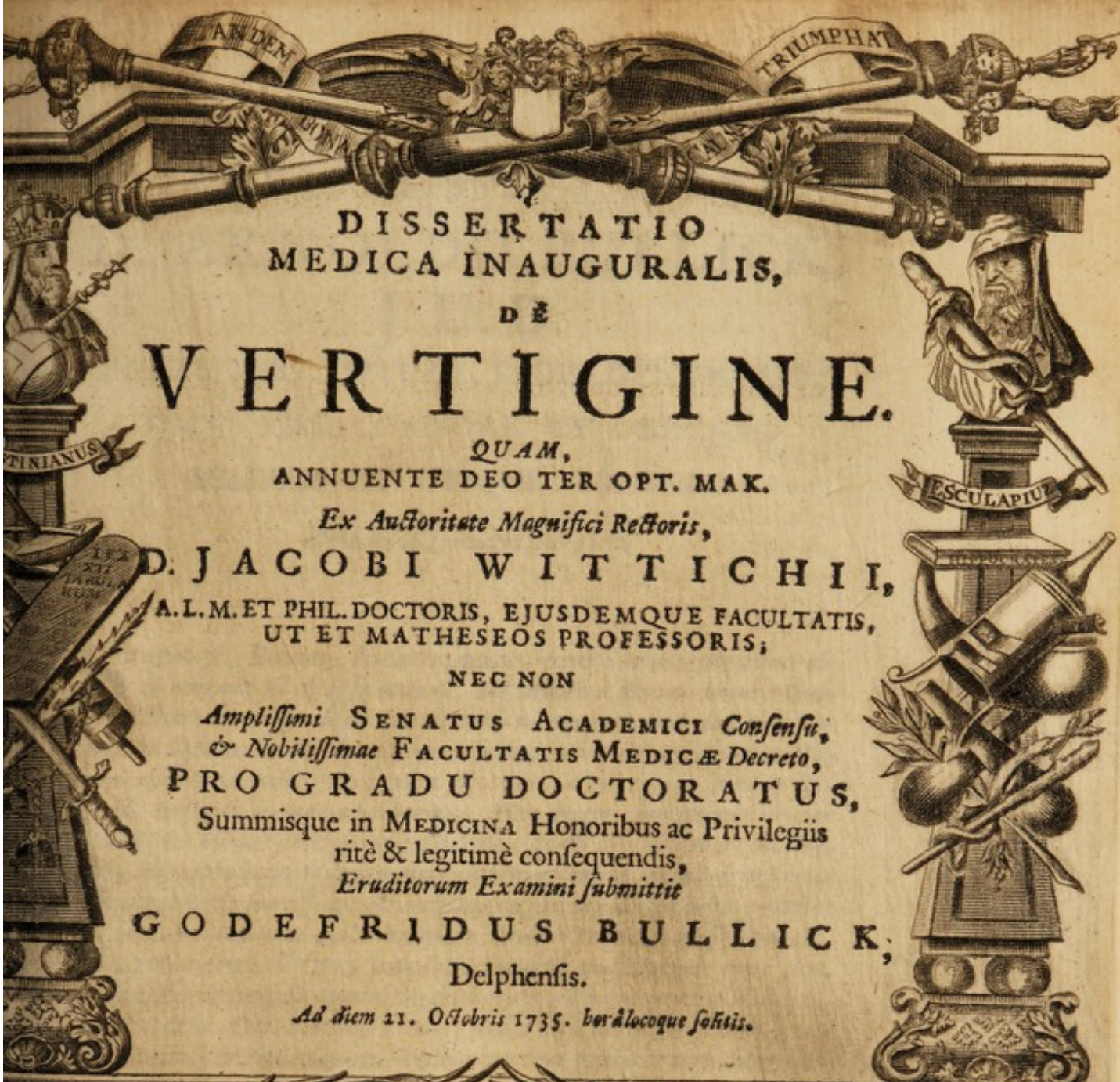
Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu,
& Nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ Decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus ac Privilegiis
ritè & legitimè consequendis,
Eruditorum Examine submittit

GODEFRIDUS BULLICK;

Delphensis.

Ad diem 21. Octobris 1735. verà locoque solitis.

CONSULTISSIMO VIRO
D. ARNOLDO BULLICK,
J. U. D.
PATRI MEO OPTIMO, INDULGENTISSIMO,
OMNI FILIALI AMORE ET OBSEQUIO
SEMPER ET UBIQUE COLENDO
PROSEQUENDOQUE

Si quid est, PATER AMANTISSIME, quod humanis mentibus altè inditum sit ab ipsa natura, aut verius a Summo naturæ Conditore Deo Opt. Max. in iis certè numeranda sunt duo hæc, Parentum Cultus, & pro acceptis beneficiis grati animi testificatio. Horum officiorum nulla gens ignara est, nulla expers qualiscunque Religio, nulla ab iis aliena barbaries. Hæc autem cum singula & per se nota & ubique sanctissima habeantur, quam ea vim habere censebimus ubi ambo inter se conjuncta exhibentur animo & suâ jam sponte amanti, & de suavissimis illis officiis ex Divina Lege uberius edocto? Quem animam cum mihi beneficio Summi Numinis inesse sentiam, COLENDISSIME PATER, non sanè diuturna consultatione opus fuit, ut intelligerem cujus nomini hæc studiorum meorum primitiæ inscribendæ essent. Cui enim post Deum, nisi Tibi, accepta referam & vitam ipsam, & liberalem ac Christianam tum pueritiæ tum adolescentiæ institutionem, & quidquid demum mihi hæctenus seu commodum seu utile accidit aut porro accidere poterit? Tot beneficiorum vicem aut gratiam rependere me nequaquam posse, res ipsa clamat. Sed interim gestit animus vel exiguum munusculum, at magno cum amore, magna cum reverentia, offerre. Sine igitur, PATER SUAVIS-SIME, hæc qualescumque Theses Tibi dicare: quod si pateris, novi

DEDICATIO.

beneficii loco habebō, speretum non fuisse tantillum obsequium. Unum illud optarem, ut mihi integrum esset in Tuas hic laudes exspatiari, & in Te ano prædicare virum serid Christianum, civem integrum, Patremfamilias vigilantissimum. Sed vetat pudor, & publica existimatio, dum metuo ne Parentis laudibus studiosè immorando mihi ipsi nimium favere videar, & laudem ipse captare. Hæc ergo vel invitatus prætermittens, unum hoc, PATER AMANTISSIME, contestabor, nihil mihi unquam fore antiquius amore & observantiâ Parentis optimi, nullam gratiores memoriam quam tot ac talium beneficiorum Tuorum, nullam majorem curam ac diligentiam quam in exquirendis iis quibus aliquid saltem gratiarum tali Patri referre queam, nullum denique votum flagrantius quam ut possim non tam verbis quam rebus ipsis exprimere quanto animi affectu & quo cultu semper esse cupiam

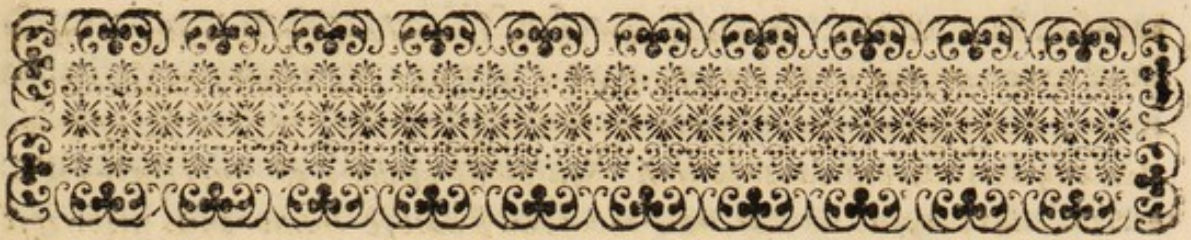
PATER COLENDISSIME

*Tibi deditissimus & ad omnia
obsequia paratissimus
Filius*

GODEFRIDUS BULLICK.

AUCTOR.

DIS

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,

DE

VERTIGINE.

§. I.

*De signis, Definitione, sede atque Divisione
Vertiginis.*

VERTIGO Latinis derivatur a verbo *Vertere*, & *agere*. Græcis autem $\Delta\nu\omicron\sigma$ audit; quæ vox, teste EROTIANO in expositione vocum Hippocraticarum, saltationis genus significat, dum scilicet saltaturus uno tantum pede terræ insisteret, atque in gyrum sese verteret; quæ lusus scena ab inexercitato peracta, mox poenam vertigine luebat, atque ante ipsius oculos vorticosa quædam, & rotabilia circumagi videbantur.

Hæc affectio, vertigo nuncupata, omni quâ poterit sedulitate inquirenda, atque intelligenda venit Medico, qui Enkephali morbos & cognoscere, & curationem suscipere attentaverit; est namque hicce morbus omnium capitalium morborum primus, idque non unico titulo, verum primus est, tum quoniam levissi-

mus in se, tum quia cura illius respectu cæterorum capitis morborum facillimè absolvitur, tum denique quod omnes cephalici morbi ab hac affectione primordia sortiuntur.

Ut autem mirificum huncce morbum pro dignitate utcunque describam, agam quodcunque valeant humeri; si quid ferre recusent, illud *Tironi* concedendum precor, qui non nisi ut obtemperem *Academiae* legibus hæc conscribo.

In vertiginis descriptione duplex omnino occurrit methodus; altera quidem quæ a definitione exorditur, tuncque omnia, quæ ad eam spectant, apprimè cognita esse supponuntur. Altera verò est mascula illa Veterum Methodus, quæ a Scholarum tricis libera, castè, & candidè cuncta exponit Phœnomena, quibus enarratis, deductis, atque firmissimè stabilitis, tradit tandem ex iisdem morbi, qui præ manibus est, definitionem. Hanc secundam Methodum initurus, vertiginem a gradu levissimo, ad ultimum usque tradam ita, ut ex memoratis morbi apparitionibus, tandem ejusdem definitionem statuere liceat.

Primum Phœnomenon, sive apparens sensibus nostris signum, est *Rotatio* rerum naturaliter quiescentium. Oculi ut & objecta quiescunt, sed videntur objecta moveri atque rotari.

Dum motus ille apparens semicircularis est, ut plerumque fit, tunc propriè *Vertigo* dicitur; si verò contigerit, ut objecta videantur ex alto deorsum delabi, vel ex infimis sursum adscendere, non vertigo, sed *mutatio* appellatur, quæ græcis κινεσις.

2^{dum}. Est *apparens coloris mutatio* objectorum non mutatorum, qui color cæruleum & viride præ se fert, id est iridis colorem imitatur: unde & Belgæ solent dicere *Het wierd my groen, en blaauw voor d'oogen*. De peristromatibus viridibus flammisque apparentibus conqueruntur.

3^{tium}. Est *vacillatio*: quando sustentantes, atque sustentandi musculi labefactantur, vix est qui se sustineat, signum utique Pathognomicum infirmitatis, quod ad lapsum tuâ sponte avertit: unde.

4^{rum}. *Metus lapsus*. Hic audacissimus miles, constantissimusque Philosophus timet, atque tremit, enervatur quippe totus homo, neque generositas illius, neque sapientia hujus vel quidquam amplius valere deprehenditur.

5^{rum}. *Oboritur dissidentia & tremor*; atque hoc signo indicatur *primum mobile* vacillare.

6^{rum}. *Visus geminatus*. Objectum licet non nisi unicum, geminatum tamen cernitur: sic filius patri adstans, ut turri quæ de-
erant reficerent, dixit; videor mihi videre duas turres, quibus
prolatis mox præceps actus fuit.

7^{imum}. *Tinnitus, sibilus, atque bombus aurium*. Quod Phæno-
menon accuratus ubivis, sine verbositate limpidus, sine su-
perfluo castus ARETÆUS CAPPADOX *de causis, & signis mor-
borum diutur*: lib. 1. cap. 3. his verbis cloquitur: " Auribus
" murmur veluti delabentis cum strepitu fluminis insonat, aut
" tanquam ventus flatu vela percutiens, aut tibiaram fistula-
" rumque cantus, aut veluti stridor plaustris currentis obstre-
" pit".

8^{vum}. Morbo augescente adstant *nausea atque vomitus*. Vide
ibidem lit. C. Utenim nausea & vomitus vertiginem creant, sic
vertigo nauseam atque vomitum inducit.

9^{num}. *Lipothymia* subsequitur. Homo sentit pristina animo-
sitate se destitui, & deficere.

10um. Fit *σκότος*, id est tenebricosæ caligines circum o-
culos observantur. Sic GALENUS commen. ad Aphor. 17. lib. 4.
" Tenebricosa vertigo, quando res conspectæ videntur circum-
" volvi, & sensus visus repenti deperditur, cum ægroti sibi te-
" nebras circumfundi existiment.

11^{imum}. Tandem *lapsus*, utpote Paralysis omnium musculo-
rum arbitrariorum, tragædiam ad finem ducit. Est autem hic
lapsus 1°. Vel cum *anaesthesia*, id est, sensuum externorum, ut
& sæpe internorum ablatione. 2°. Vel cum *acinesia*, id est, im-
mobilitate. 3°. Vel cum *Lipopsychia*; ubi functionibus
mentis deletis nullius vel conscii sunt, vel recordantur.

4°. Vel

40. Vel cum *asphyxia*, dum arteriæ haud amplius micant; veluti in vertigine quæ tendit in syncopen, & in mortem.

12^{mum}. Ultimò terminatur vertigo; Vel in *syncopen*; dum non modò sensus, non modò motus, sed & ipse calor vitalis deficit: Homo quasi concisus prosternitur, ut videre est in syncope cordis, *Hart-Vangst*. Vel in *apoplexiam*, tuncque homo subitò omni sensu carens, omni motu arbitrario omnique facultate privatus cadit sine sensu motuque; respiratione, atque pulsu sæpe fortius incitatis. Vel in *parapoplexiam*, id est, voce medica, in levem apoplexiam, ubi sensus quidem sepulti, ita tamen, ut stimulo ignis, vulnerisve &c. sensus nonnunquam redeat. Vel in *Paralysin*, sive resolutionem musculorum, qualiscunque illa fuerit. Vel in *Epilepsiam*, quando homo subitò humi procumbit, amissis sensibus externis internisque, cum concussu violento, involuntario musculorum omnium vel aliquorum reciproco, altè dormit atque proflat toto pectore somnum, tandemque instar hominis sani resurgit.

En initium, progressum, exitum ipsius vertiginis; atque hæc Phænomena simul sumta dant demum veram certamque vertiginis definitionem; quam si petis, dicam esse: *Rotationem rerum naturaliter quiescentium, cum mutatione colorum objectorum non mutatorum &c.*

Hujus definiti morbi *sedes* locatur in sensorio communi. Non dico *causam*, si integram velis, sed intelligo ultimam illam Affectionem quando vertigo infestat in sensorio communi tragædiam suam peragere: invictas dicti probationes si volueris, En paucas.

10. Nemo negaverit unquam visum multipliciter affici; Afficitur enim *in motu*, quippe omnia videntur moveri. Afficitur *in colore*; apparent enim colores cœruleo-virides, distinguunturque objecta, nec totum objectum confusè circumvertitur, sed distinctè cernitur. Afficitur ipse oculus, sive mutetur axis visus, sive ipse oculus, sive retina; apparet enim *visus geminatus*, suntque vel duo foci, vel duo objecta in uno foco.

20. Nemo inficias ibit *auditum* quoque affici, dum unus de tinnitu, sibilo, atque bombo conqueritur; alter verò de murmure

mare delabentis cum strepitu fluminis, vel de vento vela percutiente, vel de fistularum cantu, vel denique de stridore plaustri currentis: atqui veluti non oculus, sed mens videt, non auris, sed mens audit, principatum gerens in aisteterio catholico; sic apparentes objectorum mutationes afficiunt demum memoratum modo locum.

3°. Hoc ipsum docet vacillatio, tremor, resolutio, lapsus; Hisce namque indicatur affici illa pars, quæ affectionibus animæ inservit: atqui hanc voco sensorium commune: Ergo &c.

4°. Vacillant muscoli omnes: Ergo afficitur sensorium commune in parte impetum faciente.

5°. Pulcerrimè dixit DURETUS vertiginis causam esse in parte animæ Phantastica, utpote illa mentis facultate, quæ absentes res tanquam præsentis sistit, quæque sensus tum internos, tum externos, ut & motus animales facit; verum limpida ipsius DURETI verba audiamus *in coa. Hipp. cap. 13. pag. 215.* „ De vertiginis natura, & causis hæc fuit, manetque omnium Medicorum firma consensus: quod ea versatur in falsa imagine τὰ φαντασικὰ cui circumrotari, circumagique videntur, quæ circumcirca sunt, quamvis immota.”

Hæc de sede vertiginis suffecerint; ejusdem divisionem aggreddior.

Celebris dispartitio est in duas classes, quarum altera vertigo morbofa, altera critica; hac omiffa, de illa dicturus.

Vertigo morbofa dividitur in *Idiopathicam* & *Sympathicam* sive *Deuteropathicam*.

Idiopathica dicitur dum causa vertiginem creans suam figit sedem intra ipsum cranium, afficitque sensorium commune, sic V. C. sit quis optima fruens valitudine, videat nivem densam cadere, conspiciat intentis oculis, vertigine corripietur, & fortè cadet: pono nihil huic deesse, simpliciter motus fit, continuatur, pergit, omnia rotantur, cadit.

Sympathica vero ubi sensorium commune quidem afficitur, sed hærente causa non in cerebro, sed in alio corporis loco. Sic a *Cicuta* (cujus historiam tam eleganter tradidit WEPFERUS) ver-

tigo non Idiopathica, sed sympathica, causa ventriculum infestante.

Visis hisce, mali causas ut contemplemur sponte ducimur.

§. I I.

De variis vertiginis causis.

Generalis causarum divisio fit in causas proëgumenas, five prædisponentes; & in causas procatarticas, five occasionales. Priores quamdiu solæ non constituunt morbum, sed naturæ reddunt corpus aptum ut faciliè suscipiat morbum, aliis causis accedentibus. Sic pestis veloci falce demetit; senes, melancholici, hydropici, lentis morbis laborantes bellissimè valent, dum interim flos juventutis, sani, robustique letho traduntur: causa eadem, sed diathesis five prædispositio tam varium fortis exitum nanciscitur. Posteriores autem prioribus si accesserint, morbus adest: unde axioma traditur: *Nulla causa proëgumena est tota morbi causa, sed debet accedere alia quæ proëgumenam excitet, combinatio morbum facit.* De utrisque hisce causis paucis differere animus est; ac primò quidem *de causis proëgumenis*, quas hoc ordine propono.

1°. Vertigini obnoxii sunt, quibus fibræ, vasa, & viscera laxa atque debilia; five hæc debilitas ab inertia virium solidorum in liquida; five ab alimentis magis tenacibus sua indole, quam virium permutantium in corpore virtus est; five denique a quacunque humorum jactura nimia, seu evacuatione; five hæc fuerit periodica, five diuturnè nimis persistens; neque refert cuiusnam tandem naturæ ipsa fuerit, five per menstrua, five per hemorrhoides; five per foniculos, five per ulcera &c. vide WILLIS: de anima brut. cap. 7. pag. 131.

2°. In vertiginem proni sunt, quibus facilis nervorum spirituumque mobilitas: tam exigua, tam subtilis, tam simplex hæc

verti-

vertiginis causa ut quidquid egeris assequi non valeas; imo licet assequi possis, extra omnes artis limites res locatur ut hanc facultatem eximas, nisi fortè turbato corpore in quacunque facultate, & nisi mutata cerebri actione; certe res sæpe tam impervia, ut vel optimi etiam medici cespitent, animoque despondeant, hæcque causa sæpissime, & laborantem, & Medicum fatigat, ut priusquam morbus sanari poterit, alteruter alteri tædio fuerit; sic videas tum viros Hypochondriacos, tum fæminas Hystericas, tum quibus adest diathesis in Epilepsiam. Hisce omnibus ut laxa solida, sic facillimè mobilia liquida; His spiritus infirmior, quam qui possit sustinere motum; His ad minimam mutationem corpus non idem manet. Vide de hisce **ARET. CAPP.** cap. 5. pag. 1. & cap. 11. pag. 24.

3°. Vertigine facillimè corripuntur Plethorici, quibus pulcherrimus sanitatis status est, sed & simul periculosissimus, est namque plethora copia boni sanguinis major, quam quæ ferre possit eas mutationes, quæ vitæ inevitabiles accidunt, nisi inducantur morbi. Vel Plethora est a rarefactione liquidorum, Vel denique a nimia transfusione in arterias; in hunc numerum adscriptos vertigo facillè infestat; si enim caput incipiunt habere flammeum, oculos lacrymantes, micantes ad tempora arterias, si splendores, veluti in tenebris apparent; dum ferrum acuitur ad lignum, tunc ex plethora vertigo, ut jam olim observavit **DURETUS**.

4°. In vertigine præclives, quibus materia olim evacuari consueta nunc sistitur; sanè evacuatio sive naturalis sive præternaturalis periodicè olim facta, si subsistit, non substituta alia, vertiginem creat. Audiamus magni **ARETÆI CAPP.** enunciata de curat. morb. diutur. lib. 1. cap. 3. lit. C. „ succedit, „ inquit, cephalææ vertigo, & ipsa per se propriis de causis oritur, si profluvium ab hæmorrhoidibus coercetur, si e naribus sanguis non effluat, qui prius effluere consueverat, si corpus non distiletur aut sudore, aut labore antea fatigatum. ”

Sed quid moror, res ipsa exemplis evadet clara, perspicua, infracta.

10. Menstrua in valente virgine soluta semel, si prohibeantur, vertigo adest. Vide HIPPOC. pag. 203.

2°. Juvenibus Plethoricis rumpuntur arteriæ narium, adultis autem hæmorrhoides fluunt, sicque natura ipsa supraponium expellit, quod si in actione sua perturbetur adstat illico vertigo, luente capite pœnas evacuationis suetæ jam suppressæ. vide HIPPOC. in coa. pag. 218. & pag. 434. ut & ARET. CAPP. pag. 118. lit. C. & pag. 54. lit. A.

3°. Materia Catarrhosa; sive titulo podagræ cum suis satellitibus; sive titulo distillationis, arthritidis, (quam veteres a Podagra distinxêre); sive titulo Coryzæ in membrana SCHNEIDERIANA; sive demùm titulo anginæ catarrhosæ, in multis hominibus certo tempore gignitur, genita ad magnam copiam, si non evacuatur, manet in humoribus afficitque caput primario poteritque turbare totum corpus.

4°. Materia ulcerosa, fistulosa, fonticulorum, herpetum, scabiei veræ, omniumque efflorescentiarum cum humiditate, vel siccitate, si natura quominus illam evacuet impediatur, mala quævis oboriantur necesse est: sic videas vertiginosos infantes, quorum si decem a prima infantia hoc mali genere correpti fuerint, novem laborabunt a refrigeratis, atque repercussis efflorescentiis.

Hæ causæ præægumenæ, sive prædisponentes ad ipsam vertiginem. Ordo exigit, ut causas occasionales contemplemur, quas prioribus si accesserint vertigo tetras suas ludit partes.

Hæ causæ occasionales duplices sunt, vel enim tales quæ in corpore mutant nihil, vel quæ mutando aliquid vertiginem producunt.

Prioris classis hæ sunt:

1°. Gyratione corporum extra nos positorum, quæ intentis atque fixis oculis adspiciuntur. Hæc causa ferè ubique tantæ efficaciz, ut etiam sanissimis corporibus frequenter vertiginem creët; & fere indubitatè corporibus ad vertiginem prædispositis,

positis: „ capitis & oculorum circumvolutiones atque intentiones vertigines adferunt, ARETÆUS CAPP. de curat. morb. diuturnor. cap. 3. lit. A. pag. 120.

2°. *Intentus conspectus rapidi fluminis ex alto defluentis*, quem qui diu intuetur vertigine capitur. „ Vertiginem aquæ fluxus adfert ARETÆUS CAPP. ibid. cap. 4. pag. 122. lit. E.

3° *Versatilis rota vel molendina fixo oculo si observetur*. Vide ARETÆUM CAPP. pag. 1. lit. B. ut & turbinati conii circumacti in orbem; vel & cadentis nivis attenta observatio; unde monet ARETÆUS CAPP. „ Ne ullum, qui in orbem volvatur, neque turbinem, qui circumagatur inspiciat. Est enim imbecillior quam ut firmum stabiliat spiritum, nam simul cum circulo vertitur. de curat. morb. diutur: lib. 1. cap. 4. lit. E. pag. 122.

4°. *Concussus sella perceptus*: Hoc, quæso, paradoxum ne dixeris, firmus licet, rem expertus indubitata fateberis, si firmo federis loco basisque cui infides diutius concutitur.

5°. *Motus in Rheda præcipuè si retrofactus*, maximè si in tortuosis regionis tramitibus, vel assiduis itineris flexibus gestatio fiat: tunc enim vertigines oboriuntur, ut loquitur ARETÆUS CAPP. ibid. cap. 3. pag. 119. lit. E. & sanè in decima parte hominum hæc causa producit vertiginem. „ Quia, inquit WILLISIIUS de anima brutor. cap. 7 pag. 129. spiritus valde fluxiles nimis agitati, tanquam aqua in vitro concussa, inordinatè huc, illuc transfiliunt.

6°. *Agitatio navis* in robustissimo homine non modo vertiginem, sed vacillationem talem infert, ut sese nullo etiam modo continere queat, pergitque vertigo per omnes memoratos antea gradus, imo in sudores algidos atque in ipsam syncopen. Hæc causa tam est efficax ut sui impressionem diu relinquat; videmus enim, quibus vertigo ab agitatione in navi, in continente diu ab eadem veluti perseverante infestari. Vide WILLISIUM loco mox laudato.

70. *Statio in alto prærupto loco*, maximè si nulla tali in loco adfuerit fultura; sic qui a sublimi monte in vallem conspicit & montem ope angustæ trabis descendere cupit, si clausis oculis, fortè sine lapsu poterit, si vero apertis vertigo metusque arripunt, insequiturque lapsus. Verum audiamus WILLISIUM qui hisce disertè adstipulatur. de anima brutor. cap. 7. " Intui-
 " tus, inquit, ab alto & pontium transitus vertiginem excitant
 " in quantum ab objectis inassuetis, nec non a corporis situ, aut
 " incessu periculoso imaginationi terror injicitur, unde ipsa val-
 " de sollicita, quo pacto spiritus in nervorum corpora ritè ordi-
 " net, ac firmiter dirigat eos in cerebri medullarum revocat, ad-
 " eoque a solito affluxu, & irradiatione pervertit, tumque eo-
 " rum aciem melius instruere, & certius dirigere satagit, cura ni-
 " mia in confusionem quandam, ac motum irregularem adigit."

80. *Rotatio corporis circa idem centrum* quæ quo velocior, eo citius pariet vertiginem: vide ludibundos pueros hoc certaminis genus ineuntes quis eorum uni pedi insistens, queat velocius simulque diutius in gyrum circumagi; si ingeniosus astutè clausis oculis exercitium peregerit, satis diu abique metu vertiginis vel lapsus valebit. (veluti equi claustris ophthalmicis occæcati, in gyrum pergunt) si vero lusus ignarus certaverit mox corruet vertigine correptus.

Idem esto iudicium de capitis, oculorumque circumvolutionibus, quæ dirissimis sæpe vertiginibus plectuntur.

Altera classis causarum occasionalium continet eas quæ mutando aliquid in corpore, vertiginem ciënt; atque hæc sequentes enumerantur.

10. *Vulnus capitis effundens liquida*, five mox sub Cranio, five inter duram matrem atque piam, five intra cerebri ventriculos. En quam limpido, atque aptissimo sermone utatur Magnus, & ubivis venerandus HIPPOCRATES hanc doctrinam ut inculcet de capitis vulneribus Sect. 6. pag. 108. ubi de Cranii fissura, aut collisu dijudices vult, ut inquiras num æger vertigine correptus fuerit, aut tenebræ oculis offusæ, aut alto sopore detentus conciderit. & iterum lib. 5. Epidem. pag.

337. dicit „illi cum causa vulnerante affusa est vertigo, & caligo tenebricosa; Supponens utique a liquidi ex vulnere effluxu.

2°. Percussio capitis summo impetu facta cerebrum ipsum concutiens; licet hæc fuerit sine humorum effusione, vertiginem nihilominus facit. sic videmus boves obtuso ferro cranium percussos, durum si fuerit cranium ad primum ictum procumbere, atque nullus effusus sanguis apparet, verum concussus produxit vertiginem, titubant, vacillant, cadunt.

3°. Omnis causa quæ æquabilissimam Cerebri ipsius expansionem, vel impedit, vel aufert; quæque ita cerebrum premit ut vertigo infestet: neque refert, an causa illa egerit intropremendo cranium per Tlypsin; sive ossis difformitas per exostosin cerebrum spectantem, sive effusio sanguinis, Lymphæ, puris, ichoris &c.

4°. *A Cephalæa.* Quæcunque demum fuerit causa in cerebro fixa hærens, sive ab humoribus, sive a solidis: & iterum sive ab humoribus *frigidis* veluti in Leucophlegmaticis, Hydropicis, Phlegmaticis; sive ab Humoribus *Cælidis* ut in Plethoricis; sive ab humoribus *Acribus*, quemadmodum vel in Atrabiliariis, ut statuere Veteres, vel in scorbuticis, ut describit WILLISIUS de vertigine scorbutica §. 4. Cap. 6. pag. 114. a Cephalæa, inquam, exoritur vertigo, teste ARETÆO pag. 27.F. & 118.C. Ut & a *Cephalgia*, ubi tamen causa non fixa, non pertinax: tandem & ab *Hemicrania*, quando alterutra capitis pars afficitur, vertigo poterit evenire. Hi humores intra caput stabulantes, vertigini ansam præbent.

Accedunt & aliae causæ occasionales, quas brevitatis causa paucis indicasse suffecerit; ex harum numero 1°. est *Ebrietas*: Canis, Elephas, Equus, homo a liquido cui inest Alcol titubare, vertigine affici, labi, mori possunt. Vide WILLIS de anima brut. cap. 7. pag. 129. 2°. *Inanitiõ nimia* vasorum quæcunque: V. G. multum sanguinis ex naribus profluvium, ut & ingens sanguinis missio sive ex arteria sive ex vena; ut & nimis

mius menstruorum, lochiorum, haemorrhoidum &c. fluxus, vertiginem incitat.

3°. *Insolatio*. Cujus mali adeo sollicitè meminere Veteres, quodque qua poterant sedulitate caput tegendo abigere conati sunt; ni enim fieret, brevi vertigo, & inflammatio in capite, Phrenitis, tristes edebant effectus, idque maximè in sanis Plethoricis, prae ira agitatibus corporibus, magnisve curis occupatis &c.

4°. *Exercitatio corporis immodica* vertiginem saepius producere valet, atque vertigo ea de causa nata, pergit saepe per omnes gradus ad vomitum usque.

Visis causis tum praedisponentibus, tum excitantibus Vertiginis *idiopathicae*, jubet ordo ut ad causas excitantes vertiginis *deuteropathicae* transeam; quae causae licet longius distent à cerebro, attamen illud afficiunt pari modo ac si ipsam Cerebrum *Idiopathice* afficeretur: inter haec causas praepressis hae recensentur.

1°. A nervis abdominalibus affectis, cujus causa non quidem semper manifesta, sed haerens in succo nervoso illorum nervorum tristissimos producit effectus, quos cernimus in morbo, qui *Colica pictonum* audit. Adeo mirabilibus sanè torquentur modis, ut vel oculatissimus atque perspicacissimus medicus causam assignare nesciat; hoc unum admirans, quod nervis illis affectis, vertigo mox praesens sit, totaque functio ipsius sensorii communis afficiatur, perturbetur, & quandoque deleatur. idem est de *Cholerae* incremento, ut observavit ARETÆUS pag. 17. lit. E.

2°. Nascitur vertigo vel ab humoribus, vel ab haeterogeneis sub diaphragmate haerentibus, quae vel eo delata, vel ibi genita deprehenduntur; atque in his 1°. Generaliter omnes humores molesti, testante GALENO comment. in Sect. 4. ad aphor. 16. „ Fit, inquit, hoc malum (vertigo) si modo os ventriculi mor- „ detur a molestis humoribus. ” 2°. A bile atra, vel flava sive mota, vel fixa. Tristi suo exemplo veritatem hujus assertionis confirmant *Atrabiliarii*, quibus materia tenuissima, liquidissima, mitissima diffusa, materies terrestris accumulatur, atque oleo inviscata facit massam quasi piceam, creatque saevas vertigines. Ne-

• Neque *Biliofi* hoc ipsum minus testantur, quibus si bilis tendit deorsum, fit diarrhæa: si autem sursum adscendit, ventriculus ipse mordetur & inde vertigo. Vertigo, inquit, GALENUS, „ inprimis a bile. ” Vide *ibid.* Unde frequens vertigo his qui inediam patiuntur, tunc enim, ut testantur HIPPOCRATES, CELSUS, GALENUS, bilis ventriculum petit, quo affecto afficitur cerebrum, & terribilis fit vertigo sæpe in Apoplexiam desinens. Sanè in morbis acutis nil exagitur magis quam ipsa bilis. 3°. *A pituita* fluctuante atque repente vermium instar in ventriculo; malum non infrequens Leucophlegmaticis senibus. 4°. *Ab ulcere interno.* Quod observatum ut pulcerrimum ita & certissimum nobis reliquit fidelis ARETÆUS CAPP. ” Si, inquit, ” de curat. morb. diutur. lib. 1. cap. 13. lit. F. pag. 127. ad stomachum sursum versus pus rapitur, tunc orietur nausæa, oridum cibi, vomitus pituitæ, aut bilis, defectus animæ, vertigo usque eo donec pus erumpet. ” 5°. *A collectione sanguinis in ipso ventriculo;* qua de re ARETÆUS verba faciens ait, ” Si multa materia collecta est, angor animi, vertigoque sequitur: quum materiam vomuerunt, sublevantur. ” 6°. *A lacte coagulato* haerente in ventriculo. Hæc causa creberrimè in infantibus vertiginem producit, cum colostrum per ventriculi pylorum transire nequit, amisso fero novum accedit colostrum, repletur ventriculus ita, ut nec egredi, nec ingredi vel quidquam possit: ejusmodi infantes lucem fugiunt, oculos dum aperiant, sæpissimè non modo vertiginosi, sed & Epileptici evadunt; atque causam mali in colostrum debere refundi secta eorum cadavera docuere, ubi ventriculus colostro acido repletus non levem sanè mali suspicionem exhibuit. 7°. *A Vermibus,* qui post protractum jejunium ventriculi latebras quærunt, tum petentes domicilium, iter versus ventriculum instituunt, ibique famelici absument liquorem nutritivum, atque rependo, ventriculumque vellicando, mordendo, vertiginem, imo Epilepticos insultus sæpe sæpius producant. 8°. Quodcumque etiam præter memorata corpus hæterogeneum inimicum ventriculo scenam suam vertigine absolvit; sive fuerit lapis, sive acicula,

sive nummus &c. roserit, stimula veritque ventriculum. Memorabile hanc in rem videsis exemplum apud Cl. Ruyfchium de puero, qui stufferum deglutierat, indeque tum vertigine, tum & Epilepsiâ ad mortem usque cruciabatur.

9°. *A nimia ventriculi repletione* Vertigines heu! quantæ fiunt, in gluviei atque crapulæ ventriculus fert pœnas, distenditur ille ultra debitum tonum; arteriæ, venæ, nervi comprimuntur, utraque ipsius ora clauduntur, contenta materia incipit vel putrescere, vel fermentescere, vel rarefcere, augetur ventriculi distentio, idque nusquam sine vertigine.

En fidelem, ut puto, vertiginis historiam petitam ex recensione tum causarum prædisponentium, tum excitantium, ad signa ejusdem vocor, quæ §. sequenti traditurus. Itaque:

§. III.

De signis diagnosticis, prognosticis, anamnesticis vertiginis.

Tripartita est de signis morborum doctrina, quam qui ad amissim novit, observat, atque secundum illam artem medicam exercet, errori vix obnoxius in veritatem tutò intrabit; etenim morbum ipsum per suas causas noscet, ejusdem exitum prædicere poterit, in ejus recordatione non falletur; sic nullibi dubius, nullibi incertus, nullibi ignarus hærebit. Hæc paulò propius contemplemur, ac 1°. quidem *de signis diagnosticis.*

Certum atque indubitatum est pro diversitate causarum, quas memoravi §. 2. oboriri diversos morbos, qui licet ultimatim erunt iidem, attamen respectu causarum censentur diversi: omnes in eo convenient adesse vertiginem, etiamsi ex diversissimo quandoque oppositis causis ortam. Verè medicus erit qui signa diagnostica non fallacia posuerit, quæ dupliciter mentem

medici instruunt 1°. præsentem morbum ab omni alio distinctum menti offerunt. 2°. Ex diversis morbi speciebus signant, quæ morbi species adfit.

Signa quæ primum punctum absolvunt, sunt sequentia.

1°. *Apparens motus corporum quiescentium*; Qui motus pro ut minor, major, lentior, rapidior fuerit, vertigo ipsa major minorve erit.

2°. *Caligo oculorum*, quæ si densior fuerit, vertigo sæva magis existet, si verò illa benignior, hæc levior prodibit.

3°. *Splendores subitanei* interpolati inter caliginem, veluti scintillæ igneæ, quæ rursus magnitudine differunt, quod si maximæ, brevi post amaurosis sive cœcitas perfecta fiet, apparente oculo nitido, pulcro & optimo.

4°. *Vacillatio & lapsus*; genuum resolutionem dixit ARETÆUS.

Hæc signa certam dant diagnosim distinguuntque vertiginem ab omni alio morbo. Verum id scivisse minimè sufficit, sed ex recensitis causis debet interstingui atque internosci quænam sit morbi species, quæ præ manibus versatur, id est, ut ad Thema revertar, an sit vertigo *idiopathica*, an autem *Deuteropathica*.

Hoc, inquam, peti debet ex causis cognitis atque antea memoratis, ex iis enim scimus vertiginis idiopathicæ causam hæere in ipso Enkephalo; deuteropathicæ verò aliunde derivari ut ex fonte ipsumque cerebrum ultimò afficere, illius causam esse vel plenitudinem, vel inanitionem, vel defectum. A plenitudine quidem ut V. G. in Plethoricis: ab inanitione autem, veluti ab evacuatione nimia humorum sive naturalium, sive præternaturalium, ut sanguinis boni, puris &c. denique a defectu, dum requisiti spiritus minus quam par est generantur, sive obstaculo fuerit senile mucosum, sive aquosus vappidusque sanguis, sive quaecumque demum causa quæ in classem causarum frigidarum referri poterit; modò spirituum regeneratio, atque resectio impedita fuerit, orietur vertigo Idiopathica à defectu.

Vertiginis autem deuteropathicæ *Diagnos* petenda est ex causis ejusdem excitantibus, quas descripsi §. 2. pag. 16. 17. 18.

Uti certa atque indubitata sunt signa diagnostica vertiginis, non minus anceps ejusdem prognosis, quæ petenda ex signis diagnosticis docentibus num idiopathica, an deuteropathica sit vertigo.

Si idiopathica, generalis ejusdem prognosis est, quod sit periculosa. Mala vertigo si capitis symptoma est, mala quoque si cephalææ successit, aut ex ea vetusta ægritudine orta est. Sic **ARETÆUS** capp. de causis, & sign. morb. diurn. lib. 1. cap. 3. pag. 28.

Si verò deuteropathica, attendendum prorsus est, an ipsius causæ sint curabiles, an incurabiles, an facilè, an difficulter curabiles, ut firma fiat prognosis. Perquirendum quoque est, an non occurrant simul aliæ functiones læsæ; si vitales læsæ magnum sanè periculum imminet; si animales, periculum quoque intentatur, ita tamen ut prius longè magis formidandum sit; si naturales spes major affulget.

Signa tandem anamnestica huc plurimum faciunt: illa enim in animum revocant quæ præcessere, adeoque non sunt nisi recollectiones causarum, quæ præiverant. Quicumque adæquata aitiologia cognitione gaudet, atque perfectam diagnosim formavit, non est quod hæreat dubius sed ilico audax dicere poterit est ex tali vel tali causa. Meretur autem rei dignitas ut exemplo illustretur: Vertiginem V. G. video, plethoram antecessisse scio, & hanc validum exercitium insequutum, statim per anamnesin causa ipsius vertiginis exponi poterit. Tam pulchra, tam amœna hæc medicinæ pars, ut in arte medica summum atque frequentissimum obtineat usum. Hanc rideant ignari, insulsè dicant: Vetula poterit observando, & recordando signa colligere, eorumque tempore opportuno meminisci. Quam falluntur qui talia non verentur proferre, ubi verè magnus medicus qui hanc partem callet, sapienter dirigit, diligenterque perficit; e contrario vero hanc qui ignorat, non nisi dubia ducitur forte, neque multum dissimilis ancillae, cui obtigerant præscripta heri sui defuncti, quæ de vita humania ludens collegit chartulas dixitque opem implorantibus: *Det DEUS bonam sortem, & cui forte ob-*
venc-

venerat chartula, hæc ipsi administrabatur. Diutius vertiginis signis Diagnosticis, Prognosticis, Anamnesticis ut immorer, non videtur res, utpote plana fatis, exigere; igitur vertiginis curationem porro aggredior.

§. IV.

De Vertiginis curatione.

Vertiginis curatio ut feliciter absolvatur, requiritur omnino ut cuique classi propriam curationem adjiciam, unde:

1°. De Vertiginis Idiopathicæ curatione,

2°. De Vertiginis Deuteropathicæ curatione dicam.

Primam causam proëgumenam vertiginis idiopathicæ dixi a fibrarum, vasorum, viscerumque debilitate.

Haec causa ut feliciter curetur, indicatur roboratio fibrarum vasorum, viscerumque; quae fiet:

1°. *Corporis exercitatione*; quo enim quis minus utitur exercitio, eo ipsi partes fluidae magis dissolutae, eo partes solidae magis tenerae: visa res in Henrico IV. Galliarum Rege qui solo exercitio ex debili factus robustus. Sunt autem varii admodum exercitii gradus, atque prudentiae est, ut a levissimo exordium fiat, tandemque transitus ad exercitium majus. Sic convenit 1°. *gestatio*, exercitium quod propriè infantibus adhibetur, dum in cunis agitantur; pessimum dum infans laborat plethora; salubre vero dum a debilitate. Hac agitatione omnimomento nova fit actio atque reactio solidorum in liquida, liquidorum in solida. 2°. *Friccio* Haec maximum hoc casu remedium: haec parva si fuerit, venæ premuntur, si major arteriae; minor venas exagitat, major arterias atque nervos: *spirificus* hujus exercitii effectus est, ut illud boni praestet,

quod per motum musculorum alioqui deberet fieri, scilicet augetur ipsa vis vitalis, quæ hac ratione ad summum gradum usque perducitur potest. 3°. *offillatio*, quæ est in funibus mobilibus agitatio; hanc Medici tempore Neronis invenere, & habuerunt præstantissimum, quod totam compagem roboret, remedium. 4°. *Vectio* navi, rheda, equo. Hanc in rem vide quæ tradit SYDENHAM pag. 414. " nihil ex omnibus, quæ mihi hæcenus innotuere, adeo impensè sanguinem, spiritusque fovet, firmatque, ac diu multumque singulis ferè diebus equo vehi". Et iterum de equitatione loquens pag. 457. ait " Genus exercitii digestiones singulas invigorat firmatque, dum a continua corporis succussione calor naturalis reaccenditur inde digestionem deperditarum quasi renovatio quaedam, & è consequenti totius corporis crasis optima" Vide eundem pag. 212. 415. 416. 469.

2°. Cibus sit facilis concoctionis, quique simul plurimum nutrit. Atque primo loco sit *lac*. humanum, asininum, equinum, caprillum, vaccinum debilissimis visceribus laboranti hoc ordine præscribendum monet CL. BOERHAAVE parte 2. Chæmiæ pag. 298. " Lac autem foeminae sanæ, ætate integræ, motu salubri exercitatae, victu laudabili utentis reliqua superat, si post coctionem in nutrice peractam, potatur. Proximè est asininum, dein caprinum, ac bubulum, ut tradit idem in mat. med. pag. 1. " Foemininum quoque præfert ARETÆUS CAPP. pag. 103. lit. D, & de lacte asinino loquens pag. 128. lit. A. dicit. " Bilem non generans, bene nutriens, in caseum non spissescens, quæ lactis virtus est". Lac Asininum multis quoque effert HELMONTIUS pag. 213. §. 73. a lactis usu spiritus corroborantur invigoranturque ait Sydenhamus pag. 413. 2°. loco sit *panis triticeus* cum propriis furfuribus ritè fermentatus, biscoctus, vel leviter tostus. Simplex profectò remedium, sed tantæ efficaciam ut fortè nullum sibi simile sit, si ejus decoctum, gelatina, cremor usu legitimo, atque manu Medica administratur: Vide Mat. Med. CL. BOERHAAVE pag. 2.

si autem ob rei simplicitatem vituperes; vide Remiges in mari mediterraneo, qui fortes vitam pane, & aqua sustentant. 3°. Ovi recentis albumen adhuc tepens dilutum in lactis, & aquæ æqua portione sine ullo igne adhibito. 4°. jus Carnium paratum ex carne a pinguetudine accuratè repurgata animalis sani, junioris, exercitati; quod ex Gallinaceo genere paratum præfertur cæteris, vitulinum dein, postea ovillum, bubulum denique, & quæ ex permistis fiunt, meraciora habentur reliquis. 5°. Vinum florentinum, rubrum acerbum, græcum vi adstringenti præditum commendatur: quia & uberrima spirituum copia, & roborante fibras virtute præstat. Non majus extat remedium, si ei intinctus fuerit panis, & omni trihorio V. G. ad dragma II. assumitur. Huc quoque referuntur cerevisiæ meraciores; sic Momma Brunsvicensis, cui intingitur panis biscoctus, & aliis, ne despiciatur, tegitur. Hoc modo ex mortis limine erepta Domicella Hagana, quæ adeo erat debilis, ut lucem vix ferret. Continet Momma illa quasi quintessentiam Tritici, si sumitur nimia copia, morbos creat, si justa mirificè debilitati succurrit, uti a majori igne comburitur, qui a minori blandè calefcit.

3°. Somnus sit maturus, in superiori aedium parte, ubi non tanta humiditas, ligna ibidem sint non picta ut eo facilius exhalationes imbibant. Stragula sint siccissima, quæ restanti momenti ut aliter vix curentur Rachitici. Vestis sit ex lana sicca sæpiusque mutata quæ vapores imbibat.

Haec de cura prophylactica: si autem præsens modo vertigo, & haec curanda est per remedia Therapeutica, in quibus princeps mollis corporis adstrictio per fascias. Memorabile hanc in rem est exemplum nobilissimi Britannici, cui vertigo a debilitate, qui sanatus adstringendo indusium; adstrictione enim major vis atque robur vasis conciliatur.

Huc tandem faciunt remedia Pharmaceutica, suntque Roborantia, ut & Aromatica. Veluti Cort. Capparis, Tamarisci, lap. hematitis, chalybs, opopanax, galbanum, aloë, myrrha, mastiche, Cinnamomum, Cariophylli, macis, nux muristi-

ca, Thymus, origanum, conserva Rosmarini, Rosarum rubrarum, terra Catechou, Miva Cydoniorum, flor. Centaurii minoris, salvia &c. vide mat. med. CL. BOERHAAVI de curatione fibrae debilis & laxae.

2°. Vertiginis causa exoritur a *facili nimis spirituum mobilitate*. Hujus ut perficiatur curatio, indicatur eorundem facilis raptus cohibitio. Huic satisficit diathesin procreando repertae causae oppositam: hoc universale atque obscurum dices; non negaverim, attamen Medicus non aliis poterit armis hic uti. Suadeat peregrinationem, sodalitiū, ut fiat ignoratio eorum, quae ansam praebeūre facili Spirituum mobilitati. Per opium fiat Spirituum sedatio, vel dragm. i. vel ii. Syr. diacodii praescribantur. Hac methodo, ut constitit millenis exemplis, optatus subsequitur eventus.

Cura hujus confirmans reponitur in continuatione eorum quae hancce causam abigerunt, mutarunt, abstulerunt. Cui rei suffragatur non fallax experientia: visus quippe est homo, cui omnia incassum adhibita suafum tandem aquas medicatas ut peteret, obtemperat, iter instituit, redit firmus magis, atque ejusdem praescripti continuatione adeo firmatus, ut nullo modo morbosae mobilitati amplius obnoxius fuerit.

3^{tius}. Fons atque origo vertiginis est *plethora*, quae ut tollatur, requiritur 1°. Ut praesentem plethoram, si a nimia liquidi boni copia, solvas, quod poteris V. S. 2°. Ut impediatur quo minus liquidum rarefactione peccet, id praestari poterit tollendo causas illas quae motum nimium cohibent, quibus ablatis Plethora hac de causa enata feliciter abigetur. 3°. Si Plethora originem debet nimiae sanguinis transfusioni in arterias, indicatur, a. Ut arteriae ipsae depleantur, idque sive applicando fomenta ad nares eo scopo ut ibidem rumpatur arteria, sive alliciendo atque eliciendo per haemorrhoides vel fotas vel irritatas, sive agendo scarificatione, ut olim Aegyptii suis agebant cucurbitis, sive ope hirudinum; sive denique ipsa Arteriotome. B. Ut avertatur motus a capite, determineturque versus inferiora, quod fiet 1°. ope Epispasticorum plantis

pe-

pedum appositorum, veluti si animalis pars, puta V. G. lienem, plantis pedum applicatur &c. 2°. ope frictionum moderatarum versus inferiora. 3°. huc plurimum faciunt fomenta atque balnea, iis namque venae laxantur, quibus laxatis arteriae facilius deplentur.

Haec de Cura prophylactica Vertiginis a Plethora exortae: Therapeuticè hisce pugnandum erit 1°. sit aeger quietus, in loco obscuro, frigidiusculo, silente. Quodque verbulum pendet quam plurimum. A. Nisi enim quieverit rapietur velocius sanguis, atque oleum igni ministrabitur. Vide Aretaeum Capp. pag. 72. & seq. B. In loco obscuro. Non majus fanè remedium sopiendi vertiginem, quam claudere oculos sicque commercium luminis avertere. Fabrum Vertiginis mutabilitatem visu perceptam dixit ARETÆUS CAPP. C. In loco frigidiusculo; etenim Calore quando sanguis rarefcit, pejus inde habent Plethorici, cum effectus idem sit an a liquidi copia, an ab ejusdem rarefactione malum oboriatur. D. loco denique silente; ubi scilicet nullus rumor, nullus strepitus, nullum murmur percipitur. 2°. Victus sit ratione qualitatis admodum tenuis, ratione quantitatis parcus, ne fortè majori copia ventriculus distendatur atque aorta prematur, vel ventriculus ipse nimium incitetur. Idem esto de potu. 3°. Pacati sint animi affectus; hos enim summos in Cerebro excitare motus nemo unquam negaverit, vel enim ipsos videmus in aliis, vel ipsi sentimus. 4°. Vigiliæ, quantum commodè fieri possint, plurima hic præstant. Ut enim somnus effectu suo Caput replet, & ipsa Vertigo modo intentat Apoplexiam, id est somnum perfectum, sic Vigiliæ somno oppositæ Vertiginis causam arcent. 5°. Capitis firmatio fiat; pulvinacula capiti supponantur, ne vacillando, vel nictitando caput luat pœnas. 6°. Medicamenta sint talia quæ inducunt modica refrigeria, quæ motum sedant, atque liquidi rarefactionem cohibent. In his princeps est Nitrum; quod in lingua deliquescens maxima præstat. Excellens quoque est Tartarus, qui continuo ad pauca grana assumtus, leviter alvum movebit, atque prorsus mirifica efficiet. Præterea succi expressi de berberis: Ribe-

fior: sambuc: cerasor: bene maturorum &c; alyum laxant, refrigerant, urinas movent, furentique nimis motui habenas injiciunt. Qua poterimus sedulitate caveamus hic loci a Cephalicis herbis adeo in Vertigine laudatis summisque encomiis elatis, ut sunt lavendula, majorana, Rosmarinus, Ruta, salvia, serpillum, Thymus, quæ herbæ ut optima præstant in casu ubi Vertigo causam sortitur a debilitate, sic ubi plethora Vertiginem producit, non remedia, sed venena merentur dici.

Curatio tandem confirmatoria hisce inniti debebit 1°. *Victus* ut tenuior ita & parcior requiritur; uti enim victus plenus Plethoræ mater, ita parcior illam profligat. 2°. *Labor*, qui quidem dum Plethora urget, malos produceret effectus, sed sublatâ antea Plethorâ labor efficit ne denuò illa increascat. Utriusque hujus dicti veritas patescit; sic enim GALENUS de Gymnasticis loquens narrat se fuisse Præfectum eorum qui ludo gladiatorio pro capite demicabant, lautissimè alebantur, depugnaturis autem mittebatur sanguis, ne inciderent infueto motu a Plethorâ in Apoplexiam. Alterum quoque evidens est, labore enim omnis pinguetudo dissipatur; Videtis equos veredarios, quam sunt pinguetudine non onusti, dum gerunt membra fracta labore, qui stabulis quieti, atque victu gavisi opiparo mirificè impinguescunt, & Plethorâ fere suffocantur. 3°. Huc usui veniunt quæ obæsitatem dissipant, è quorum Catalago pauca memorasse suffecerit. Conveniunt omnia Absinthia, excepto insipido, inter illa optimum est Ponticum, Card. Benedict: qui auget perspirationem in infuso si usurpetur repugnatque Plethoræ; centaarium min. marub. alb: Rad. Gentian: scordium palustre &c. Haec autem quando Vertigo a Plethora infestat si incongruè atque inopportunè administrantur, augebitur Vertiginis causa; valent autem quam plurimum si cautè, sanato prius morbo, exhibeantur; eo scopo ne morbus recidivus fiat.

4ta. Causa Vertiginis desumitur a subsistente atque impedita & retenta materia, olim evacuari consueta. Haec causa ut infringatur atque auferatur, requiritur 1°. Ut evacuationis consuetæ, nunc suppressæ, fiat restitutio; ita tamen ut morbus, ab

evacuacionis retentione timendus, periculofior fit, quam in-
stituenda evacuatio. Imo prudentiae atque sapientiae est, ut,
tutò si fieri possit, corpus ab evacuacionis lege ac servitute li-
beretur, avertendo ipsam humorum plenitudinem. 2°. Ut fiat
evacuacionis substitutio omnium commodissima. Audiamus A-
RETÆUM CAPP. de curat. morb. diutur. lib. 1. cap. 3. " Si ab ali-
" qua humorum suppressione morbus inciderit, usitata excre-
" tio movenda est." Memoratae indicationi satisfaciunt fetacea,
ulcera artificiosa, fonticuli, menstruorum solutio, hæmorrhoi-
dum provocatio, suctae hæmorrhagiae restitutio &c.

Humores evacuando, corrigendo, derivando curam Thera-
peuticam absolves, ut in Plethora. Palliabis autem abstinentia,
quiete summa, mero fere aquæ usu.

Confirmabis si, ubi æger tuto loco repositus fuerit, cum ita
direxeris in omnibus causis tum prædisponentibus, tum excitantibus,
atque in VI rebus non naturalibus, & medicamentis, ut
priorem statum, quantum possis, avertas.

En historiam curationis vertiginis idiopathicæ juxta causarum
ejusdem classim directam. Sequitur ut per paucis curationem ver-
tiginis Deuteropathicæ indicem, unde:

10. Si a nervis abdominalibus affectis evenerit vertigo, indi-
catio pro varietate effectuum ab hac affectione prodeuntium do-
cebit an hoc vel illud sit agendum, atque tunc curatio juxta in-
dicationem variam, varia instituenda erit. Illud autem constare
invenimus quod usus gummi asiaticorum, bals: copaibæ, pe-
ruviani, Terebinthinæ, succorum ex herbis leniter antiscorbu-
ticis, si fidelis constansque fuerit, morbum hunc radicitus pro-
fligaverit. Maximè autem dum frictio abdominis, ut partes in-
de mollescant; equitatio, exercitium, agricultura, una cum me-
moratis remediis instituantur.

Cura Therapeutica absolvitur iis, quæ cerebrum mutant gra-
ta averfione, hæcque tunc sufficit: sic vertigo hac de causa si fue-
rit exorta, odoratu sp. sal. ammon: antevertitur, non tollitur
quidem causa, sed præcavetur, ne afficiatur cerebrum.

Curatio ubi perfecta fuerit confirmatio ope eorundem perficitur.

2°. Altera vertiginis Deuteropathicæ causa vel ab humoribus, vel ab heterogeneis sub diaphragmate hærentibus. Indicatio est, ut vel enerventur, vel corrigantur, vel expellantur; unde:

1°. Si *ab humore* ventriculi os mordente, in ejusdem subactione vel expulsionione absolvetur curatio.

2°. Si *à bile*, hæc vel corrigenda, vel expellenda, sive per vomitum sive per alvum.

3°. Si *a pituita*, hæc impugnanda venit medicamentis, quæ glutinosum spontaneum tollunt: id est, medicamentis diluentibus, resolventibus, stimulantibus, biliosis, saponaceis. Vide mat. med. præstantissimi HERMANNI BOERHAAVE pag. 26. ad 44.

4°. Si *ab ulcere interno*, tunc teste ARETÆO CAPP. de curat. morb. diutur. lib. I. cap. 13. "Præcipuum fuerit in aliam partem avertere. Prava enim hæc via est. Quod si pus violentius feratur, omnia facienda sunt, stomachoque succurrendum escis, medicamentis, victusque ratione, sed omnia leniter adhibenda. Medicamentis quidem, ut sinus effringatur, studendum est. Herbam itaque hyslopum cum mulsa potui dato, & marrubii comam, ipsam quoque cum mulsa & succo absinthii . . . dandum est & afininum lac bilem non generans, bene nutriens, in caseum non spissescens . . . ægrotanti gratificandum in cibo & potione. . . meminisse quoque oportet ubi ulcerum radix est." &c.

5°. Si *a collectione sanguinis* in ventriculo ille expellendus, & causa unde originem ducit tollenda.

6°. Si *a lacte coagulato*, illud dissolvendum, viæ lubricandæ, ut locus detur facili expulsionioni.

7°. Si *a vermibus*, tunc pugnes medicamentis quæ 1°. vermes necant, 2°. expellunt, 3°. eorum nidum destruunt. Vide mat. med. CL. BOERHAAVII pag. 232. 233. & 234. 235. & 229. ad 231.

8°. Si *ab heterogeneo hærente* vel in ventriculo vel in intestinis,

nis, non fiet usquam curatio nisi expellatur id, quod naturam perturbando vertiginem creat, quodque ipsa monet, nititurque ut quo possit molimine abigatur, sive id fiat ope vomitorii, sive ope purgantium.

9°. Ultima causa a nimia ventriculi repletionem, ejusque distensione; hic summa cautela, atque circumspessione ejus depletio tentanda, qua facta tollitur distensio, hac sublata, vertiginis causa enervata atque amota erit.

Absolvi vertiginis historiam, brevitati studui, ne angustos dissertationi praescriptos limites transgrederer. Utinam concinnior quo ad sermonem, limpidiore foret dictio; quae valui peregi, idque unice quoniam & debui, & lubens Academiae legibus obtemperare volui: Tironi errores qui occurrerint, ut dentur rogo. Caeterum omnibus & singulis summè Venerandis artis medicinae Professoribus perennes dico gratias, si quid in celeberrimis Apollinis scientiae studiis profecerim, iisque Viris me nusquam non devinctissimum gratus agnosco.

F I N I S.

D 3

COROL:

COROLLARIA.

I.

Non oculus videt, nec auris audit.

II.

Sedes Vertiginis, ut videtur, est in sensorio communi.

III.

Sensorium commune in Vertigine affici potest in omnibus suis facultatibus.

IV.

Sensorium commune in Vertigine affici, ex effectis video, modum ignoro.

V.

Musculorum actio a nervis dependet.

VI.

Quomodo ab affectis nervis abdominalibus vertigo, saepe nemo assequitur.

VII.

Decantata remedia Cephalica quandoque nocent.

COROLLARIA

I

Corollaria, an. 1717

II

Corollaria, an. 1718

Corollaria, an. 1719

Corollaria, an. 1720

Corollaria, an. 1721

Corollaria, an. 1722

Corollaria, an. 1723

VI

Corollaria, an. 1724

Corollaria, an. 1725

Corollaria, an. 1726

Corollaria, an. 1727

Corollaria, an. 1728

SOBOLLEVA

1. *Exposition, 1889*

2. *Exposition, 1895*

3. *Exposition, 1904*

4. *Exposition, 1906*

5. *Exposition, 1910*

6. *Exposition, 1913*

7. *Exposition, 1917*